

ČLANCI I PRILOZI – ARTICLES AND CONTRIBUTIONS

Enver Redžić

BOSNA I HERCEGOVINA ČLANICA UN U SVJETLU POVELJE I ODLUKA MEĐUNARODNE ZAJEDNICE 1992-2002.*

Ovaj naučni skup organizuju Institut za istoriju, ANUBiH i više naučnih institucija. Njegov tematski naslov pretpostavlja razmatranje (historijskog) značaja samog događaja, čime se objašnjava inicijativa Instituta, dok ulogu Akademije i određenih naučnih ustanova opredjeljuje njegov interdisciplinarni karakter.

Nezavisna država BiH primljena je u UN 22. maja 1992., pa ovom događaju pada desetgodišnjica 22. maja 1992. Pitamo se da li je ova desetgodišnjica po svom značaju jubilej? Naš odgovor je: i jeste i nije. Jubilarni karakter ove 10-godišnjice određuje činjenica što je BiH postala članica Svjetske organizacije država na osnovu Povelje UN, koja proklamuje suverenu jednakost država članica, rješavanje sporova mirnim putem, nemiješanje u unutrašnje stvari zemalja članica, poštovanje i

* Uvodni članak akademika Envera Redžića predviđen je i kao uvodni referat na međunarodnom Naučnom skupu BOSNA i HERCEGOVINA – HISTORIJSKA ČINJENICA, koji je trebalo da se održi 21. i 22. maja 2002. godine u Sarajevu, a u povodu desetogodišnjice prijema Bosne i Hercegovine u Ujedinjene nacije. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine dalo je punu podršku ovom naučnom skupu, ali, zbog opstrukcije nekih organa i pojedinaca koji su protiv zajedničke Bosne i Hercegovine, nisu obezbijedena potrebna finansijska sredstva. Redakcija časopisa PRILOZI odlučila je da broj 31. posveti ovom jubileju i objavi, pored uvodnog članka akademika Envera Redžića, i radove dr. Peje Čoškovića, dr. Zlatka Matijevića, dr. Ladislava Hladkog i dr. Safeta Bandžovića.

zaštitu ljudskih prava bez diskriminacije; BiH je postala članica UN, koje okupljaju pretežan dio čovječanstva na načelima i platformi održanja i garantije mira, slobode, ravnopravnosti država i naroda svih rasa, jezika, religija i kultura.

BiH se svrstala u UN na samom početku svoje državne nezavisnosti, koja je motivirala agresiju i rat srpskog velikodržavlja u cilju osvajanja teritorija BiH sa nesrpskim stanovništvom. Zatim su se u agresiju na BiH uključile oružane snage Hrvatske u cilju ostvarenja hrvatskih velikodržavnih projekata. Iz reda b-h srpskog i hrvatskog stanovništva obrazovane su paravojne nacionalne oružane formacije sa ulogom da se BiH etnički podijeli između Srbije i Hrvatske, njihovih "nacionalnih matice". Zavisno od svog složenog organizacionog mehanizma, posebno od odnosa snaga u Savjetu bezbjednosti, UN su djelovale u smislu zaštite svoje članice, države BiH. Ovom općom konstatacijom iscrpljuje se, po mom mišljenju, jubilarni karakter prve decenije članstva BiH u UN. Mnogo je više činjenica u protekloj deceniji koje nisu sklone jubilarnom obilježavanju, odnosno proslavljanju 10-godišnjice primanja BiH u sastav UN. Međutim, naučni skupovi ne organizuju se i ne održavaju da bi se historijski događaji proslavljali, već da o njima svoju objektivnu riječ istine kažu određene nauke u skladu sa naučno utemeljenom spoznajom o njima.

Rodonačelnik moderne historijske nauke o srednjovjekovnoj Bosni Anto Babić utvrdio je u svojim studijama državnu, društvenu i vjersku strukturu medievalne Bosne u kojima je posebnu pažnju posvetio međunarodnom položaju i diplomatskim odnosima bosanske države. Već krajem prve polovine XII vijeka "Bosanski ducatus" - Bosna je bila "gotova država". Državnu stabilizaciju Bosne ugrožavale su Ugarska i papinska kurija, ali je pod Kotromanićima Bosna uspjela da učvrsti svoj državni položaj. Međutim, prodor Osmana na bosansku teritoriju, suzbijan oko 80 godina, dovršen je osmanskim osvajanjem Bosne 1463.

Unutrašnju stabilnost medievalna Bosna osiguravala je uspostavljanjem dobrih odnosa sa susjedima, prvenstveno sa Dubrovačkom republikom. Diplomatskom aktivnošću suzbijani su osvajački planovi Ugarske kao i pokušaji Rimske kurije da potčini Bosnu. Ekonomskom saradnjom sa Venecijom Bosna je nastojala da ojača svoj međunarodni položaj, samostalnost i privredni napredak.

Osmanskim osvojenjem uništene su državotvorne društvene snage i sve institucije srednjovjekovne bosanske države. Bosna je bila temeljito likvidirana kao država, te kao osvojena teritorija uključena u Osmansko carstvo. Sandžacima, pašalukom, ejaletom, vilajetom upravljali su namjesnici - veziri, koje je imenovala Visoka Porta. Stanovništvo Bosne našlo se u statusu podanika turskog sultana. Od osvojenja pa do kraja osmanske vladavine, tokom četiri stoljeća, Bosna je bila integrisana u osmanski feudalni i državni poredak sa protivrječnostima koje su u uvjetima pogoršanog položaja Osmanskog carstva bile praćene pojavama i procesima unutrašnje destabi-

lizacije. Bilo je primjera da su neki Bosanci postavljeni na sam državni vrh, da su se potvrdili kao administratori i vojskovođe, ali su na tim položajima djelovali kao turski državnici i turski generali u interesu Osmanskog carstva jer za njih Bosna nije postojala kao bosanski politički subjekt.

Unutrašnje socijalne i političke krize u Bosni Porta je pokušavala da rješava palijativnim mjerama fermana, tanzimata i naredaba, da bi se određenim reformama stanje u Bosni prilagodilo i dovelo u sklad sa državnom politikom Carstva. Stabilnost osmanske vlasti u Bosni ugrožavale su bune i ustanci Bosanaca, ali i konflikti unutar same osmanske administracije. U nizu ustanaka tokom XVIII i XIX vijeka, posljednji ustanak 1875-1878. potvrdio je nesposobnost Carstva da okonča krizno stanje u Bosni da bi Bosna opstala u sklopu osmanske imperije.

Odlukom Berlinskog kongresa (1878) Bosna je izdvojena iz Osmanske carevine i priključena Evropi. Učinjeno je to davanjem mandata Habsburškoj monarhiji da okupira Bosnu i u njoj uspostavi red i mir. Čin okupacije imao je evropski legitimitet, a osiguranje mira i reda podrazumijevalo je privremenost okupacije. Otporom austrougarskoj okupaciji Bosanci nisu priznali legitimitet okupacije, koji su prihvatili i interpretirali neki evropski historičari, mahom austrijski, ali i bosanski.

Vojno-politički vrh Monarhije usmjerio je i vodio bosansku politiku u skladu sa strateškim ciljevima da osigura dominantnu poziciju na Balkanu. Bile su potrebne samo četiri godine da instituiranje okupacionog sistema pokaže pravi smisao okupacije. Državni vrh Monarhije sa carem na čelu odlučio je da nakon prethodnih sporazuma, konvencija i zakona učvrsti okupaciju i vojnim zakonodavstvom. Moglo bi se reći da je okupacija "pravno" dovršena proglašenjem vojnog zakona, po kome su podanici u BiH bili obavezni na vojnu službu. Smisao vojnog zakona bio je u integrisanju Bosanaca i Hercegovaca vojnom obavezom u sam okupacioni sistem. Politička koncepcija po kojoj Bosanci i Hercegovci postaju dio okupacionog sistema nije dobila njihovu podršku. Ustanak u istočnoj Hercegovini bio je odgovor Srba i Muslimana na vojni zakon. Ovaj događaj dobio je naučnu obradu u monografiji historičara Hamdije Kapidžića. Legitimitet je dobila i aneksija BiH. Instituciji Sabora bilo je namijenjeno da je definitivno legalizira i učvrsti. Okončanje svjetske konflagracije 1918. označilo je kraj Habsburške monarhije.

BiH se našla u okviru nove države, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, u kojoj neće biti priznata kao historijska politička pokrajina. Razbijena banovinama, dijelom priključena Banovini Hrvatskoj, tokom Drugog svjetskog rata likvidirana u tzv. NDH, BiH će postati ratno poprište na kome su Nijemci, Italijani, ustaške, četničke, muslimanske i partizanske formacije u međusobnim ratnim konfrontacijama za vlast u BiH počinili ekonomsko razaranje BiH i demografsko desetkovanje stanovništva kakvo se do tada nije dogodilo u historiji BiH. Međutim, ratna sreća okrenula se par-

tizanima, koji su se borili na strani pobjedničke antihitlerovske koalicije. Osnivanjem ZAVNOBiH-a obnovljena je, poslije 480 godina, državnost BiH u sastavu Demokratske Federativne Jugoslavije. BiH je bila federalna jedinica u Federaciji, ali bez potpunog državnog statusa, jer je nadležnost u domenu odbrane i spoljnih poslova prenesena na Vladu Federacije. Od Ustava 1974. republike će imati karakter država, ali je Federacija i dalje zadržala preuzete državne kompetencije, s tom razlikom što su od tada republike i autonomne pokrajine ravnopravno učestvovala u podjeli najviših funkcija u saveznoj državi. Sada su i funkcije predsjednika savezne skupštine, savezne vlade, resora odbrane, spoljnih kao i unutrašnjih poslova bile dostupne predstavnicima SRBiH. Federacija se pretvarala u konfederaciju. Međutim, novi ustavni poredak nije mogao da zaustavi krizu u nacionalnim odnosima, koja je sada dolazila do izražaja u odnosima republike i autonomnih pokrajina, u antagonizmima između razvijenih i nerazvijenih, posebno između Slovenije i Srbije, Hrvatske i Srbije, Srbije i Kosova i unutar Kosova između Srba i Albanaca. Poslije smrti predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita kriza je dobivala zaoštrenije tendencije i oblike. Socijalistički društveni sistem se sve izrazitije rastakao, da bi poslije rušenja Berlinskog zida i raspada Sovjetskog Saveza dokraja urušio zajedno sa raspadom SFRJ.

Na velikosrpsku politiku očuvanja Jugoslavije jedna po jedna republika odgovarale su izdvajanjem i obrazovanjem samostalnih država. Proces su vodile nacionalne stranke predvođene radikalnim ekstremističkim vrhovima. BiH je bila izložena udarima JNA i srpskih paravojnih formacija, naročito poslije referenduma, na kome se BiH izjasnila za samostalnu državnu egzistenciju.

Sada se u krugovima bošnjačkih publicista-pravnika i historičara aktuelizira, argumentira, u stvari propagira teza o državno-pravnom kontinuitetu Bosne od srednjeg vijeka do danas. Hiljadugodišnje postojanje Bosne izjednačava se sa postojanjem države Bosne. Teza je imaginarne provenijencije, lišena uporišta u postmedievalnoj historiji Bosne i kao konstrukcija bez izvornog naučnog aparata i argumentacije. Smisao je da se period turske vladavine u Bosni tretira kao varijanta i oblik državnosti Bosne, pa se domišlja historija da je u bosanskim nazivima (Bosanski sandžak, Bosanski pašaluk, Bosanski ejalet, Bosanski vilajet) bosanske teritorije u sklopu Osmanskog carstva sačuvana bosanska državnost. Pri tome se ignorira historijska činjenica da je bitni značaj osvojenja Bosne u totalnom uništenju države Bosne, o čemu trajno svjedoči osmanska izvorna historijska građa. Teza o kontinuitetu državnosti Bosne odnosi se i na razdoblje austro-ugarske okupacije, iako se u pogledu državnosti Bosne u njenom političkom položaju i karakteru ništa bitno nije promijenilo u razdoblju vladavine Habsburške monarhije. Najznačajniji predstavnik okupacione vlasti Monarhije u BiH Benjamin Kalaj, odbijajući prigovore i zahtjeve

srpskih i hrvatskih političara, autoritativno je i odgovorno izjavio: "Mi smo u BiH zbog državnih interesa Habsburške monarhije".

Konstrukcija se na određen način proteže i u razdoblju Kraljevine Jugoslavije, da bi BiH tek u ZAVNOBiH-u dobila historijsku argumentaciju statusa državno-pravnog subjekta. U stvari, tezom o državno-pravnom kontinuitetu Bosne bošnjačka nacionalna ideologija i politika suprotstavlja se ideologiji i politici srpskog i hrvatskog velikodržavlja, koji ne priznaju državnost Bosne, pa bosanske teritorije naseljene svojim nacionalnim stanovništvom programiraju i integriraju u svoje nacionalne državne korupuse. Po provenijenciji, motivaciji i smislu ova teza je u suštini slabija bošnjačka paralela velikosrpskom i velikohrvatskom nacionalizmu. Razlike su u tome što jedni Bosnu cijepaju za sebe na osnovu i u smislu nacionalnog prava, a drugi ističu svoje historijsko pravo na Bosnu kao autohtoni narod Bosne.

Početak aprila 1992. krenula je agresija oružanih snaga srpskog velikodržavlja na BiH s ciljem da je uništi kao državu, koju će priznati članice EU, SAD i niz vanevropskih država. U posljednjoj dekadi maja 1992. BiH će biti primljena u UN. Agresija je donijela BiH nezapamćena stradanja izražena u 2,000.000 izbjeglih i raseljenih, i preko 200.000 ubijenih Bosanaca i Hercegovaca, među njima i nekoliko hiljada djece, oko 20.000 silovanih žena i djevojaka, pretežno iz bošnjačkog naroda. Statistika još nije egzaktno precizirala podatke. Otvara se pitanje dali su Evropa i Amerika mogle da spriječe agresiju na BiH i neizmjernu tragediju BiH? Činjenica da to nisu učinile ne zatvara pitanje dali su to mogle i htjele. Historijska nauka će to vremenom utvrditi i argumentirati. Čini se da je sa oružanim snagama UNPROFOR-a, IFOR-a, SFOR-a i materijalno-finansijskim sredstvima kojima se održava mir u BiH poslije Dejtonskog sporazuma, međunarodna zajednica mogla uspješno očuvati mir na prostoru eks-Jugoslavije 1991. Pitanje moralne odgovornosti svjetske zajednice prema BiH ne postavlja se samo u BiH već i u brojnim njenim članicama.

Ipak, ako danas nismo u mogućnosti da naučnim metodom razmatramo zbilju BiH u protekloj deceniji i adekvatno ocjenjujemo djelovanje svih subjekata b-h realnosti, potrebno je da povodom 10-godišnjice primanja BiH u UN registrujemo relevantne činjenice dostupne našem saznanju u uvjerenju da u budućnosti neće biti osporene. Prianje BiH u UN značilo je veliku moralno-političku podršku BiH u njenom elementarnom historijskom pravu da opstoji kao država. Značajna uloga UN u doba tzv. Hladnog rata u očuvanju mirne koegzistencije među blokovima stvarala je nadu da će BiH imati zaštitu UN, njenih najuticajnijih članica, u odbrani od agresora. Međunarodna zajednica preduzela je određene aktivnosti da bi utvrdila stanje na prostoru eks-Jugoslavije i jedna od prvih mjera bila je isključenje Jugoslavije iz UN, što je obećavalo da će napadnute i ugrožene republike dobiti efikasnu zaštitu. Međutim, Savjet bezbjednosti donio je odluku o zabrani "zaraćenim

državama" da mogu nabavljati oružje. Zabranom se, navodno, htjelo spriječiti razbuktavanje rata i ubrzati uspostavljanje i povratak mira. Sve učesnice rata imale su ravnopravan tretman u implementaciji ove odluke. Sa stanovišta činjeničnog stanja odluka je ravnopravno tretirala i agresora i ugrožene. Ravnopravnost se objektivno pokazala kao neravnopravnost jer je agresor bio veoma dobro naoružan. Po opremljenosti ratnom tehnikom i borbenoj sposobnosti JNA je važila kao treća vojna sila u Evropi. Odluka je najteže pogodila BiH. Pod embargom Savjeta bezbjednosti, vitalno su bili ugroženi Muslimani u BiH, utoliko više što je njihovo političko vodstvo gajilo iluziju da do međunacionalnog sukoba neće doći. Formirana da brani narod i državu, Armija BiH bila je u apsolutno neravnopravnom položaju prema JNA i paravojnim srpskim jedinicama, koje su se slobodno snabdijevale modernim naoružanjem iz SRJ.

Embargom je svjetska zajednica praktično i djelotvorno podržavala agresiju. Regije i gradovi sa muslimanskim i hrvatskim stanovništvom našli su se u blokadi, koja je neke gradove, naročito Sarajevo, izložila surovom uništavanju, pogibiji i gladi. Publikacije Helsinki Watcha "Ratni zločini u BiH" (I, II) predstavljaju dokumentaciju o stravičnim posljedicama agresije – uništavanju stanovništva, iseljavanju, raseljavanju, silovanju, etničkom čišćenju, smišljenim bezobzirnim zločinima genocida da bi u temelju nestala multikonfesionalna, multietnička, multikulturalna država BiH. Sada su UN odlučile da se mora pomoći Bosni da glad, zajedno sa ratom ne odnese u smrt mase stanovništva BiH. Preduzeto je isporučivanje hrane i lijekova da se preduprijedi masovno umiranje. Humanitarna aktivnost UN i njenih članica ublažavala je kritično stanje prehranjivanja i preživljavanja naroda u BiH.

Međutim, položaj i stanje u BiH postajalo je sve složenije i po opstanak države sve opasnije. Humanitarnom pomoći u UNPROFOROM nije mogao da se obustavi rat. Velikosrpskom agresoru protiv BiH pridružile su se i hrvatske oružane jedinice da bi se hrvatskim stanovništvom naseljenc teritorije u zapadnoj Hercegovini i srednjoj Bosni organizovale u tzv. "Herceg-Bosnu" i kao hrvatska teritorija priključile Republici Hrvatskoj.

Savjet bezbjednosti sa generalnim sekretarom UN Butrosom Galijem donosio je rezolucije, koje su bile izraz jalove strategije glavnog organa svjetske zajednice, da bi se pred međunarodnom javnošću predstavio aktivnim pobornikom za mir u BiH. Smisao politike Butrosa Galija bio je da pokaže kako se Savjet bezbjednosti zalaže za uspostavljanje mira u BiH, koji Bosanci i Hercegovci navodno odbacuju jer su opredijeljeni za rat i ratne ciljeve svojih nacionalnih politika. Ovim licemjerjem administracija Butrosa Galija potvrđivala je da je zapostavila načela Povelje UN, koja predstavljaju univerzalne vrijednosti demokratije i suverene jednakosti članica UN. Paralela ovoj politici administrativnog vrha UN je "izdaja koja je u BiH izvršena nad

tradicijom Bosne", o kojoj govore američki historičari Džon Fajn i Robert Donia u svojoj poznatoj knjizi. Vinovnici ignorisanja i iznevjeravanja Povelje UN nastavljali su svoj posao, čija je žrtva bila država BiH. Butros Gali ignorisao je izvještaj predsjednika međunarodne komisije za utvrđivanje ratnih zločina profesora Mazovjeckog Savjetu bezbjednosti o etničkom čišćenju u BiH.

Kada se BiH našla nad ponorom, međunarodni i nacionalni faktori njenog ubijanja pojavili su se kao njeni spasioци. U Vašingtonu je sklopljen sporazum između predstavnika Hrvatske i BiH o uspostavljanju bošnjačko-hrvatske federacije. Ovim sporazumom obustavljen je rat između Armije BiH i HVO, ali je obrazovanjem Federacije po formuli 51% : 49% izvršena podjela teritorije BiH po etničkom kriteriju. U okviru Federacije, izuzev dva mješovita, i kantoni se konstituiraju na etničkom principu. Federaciju čine dva konstitutivna naroda, što je trećem narodu otvaralo mogućnost posebnog entiteta.

Sredinom iste, 1994. "Asocijacija nezavisnih intelektualaca KRUG 99" objavila je dva dokumenta za očuvanje zajedničkog života bošnjačkog, srpskog i hrvatskog naroda u BiH. U "Povelji o zemlji BiH" naglašavaju se principi: da je BiH suverena i nezavisna država koju je priznala Međunarodna zajednica; da se nijedan dio teritorije BiH ne može smatrati posebnom nacionalnom teritorijom bilo kojeg njenog naroda; da nijedan autohtoni narod BiH nije nacionalna manjina ni na jednom dijelu teritorije države BiH; da je država BiH jedinstven pravni prostor na kome svi građani ostvaruju osnovna prava i slobode ... U drugom dokumentu, "Deklaraciji o slobodnom i jedinstvenom Sarajevu", traži se od Međunarodne zajednice da u rješavanju budućnosti Sarajeva i BiH pristupa dosljedno načelima "Povelje UN i opće deklaracije o pravima čovjeka". Savjetu bezbjednosti predana je Deklaracija o nedjeljivom Sarajevu, koju je potpisalo oko 800.000 građana iz 56 zemalja. Samo u Sarajevu Deklaraciju je potpisalo 181.500 građana.

U traženju rješenja "bosanske krize", Vašingtonskom sporazumu prethodile su međunarodne konferencije u Lisabonu, Ženevi, Londonu, a kriza se produžavala agonijom BiH, jer njihove učesnice nisu bile motivirane da onemoguće agresora u njegovim planovima totalnog razaranja i uništavanja države BiH.

Poslije neuspješnih poteza organa UN da se u BiH obustavi rat sa čudovisnim posljedicama – UNPROFOR je sramno bježao od odgovornosti za zločin genocida u Srebrenici – inicijativu je preuzela Amerika. Po njenom diktatu predstavnici Srbije, Hrvatske i BiH - Milošević, Tuđman i Izetbegović, glavni akteri rata u BiH, potpisali su mirovni sporazum u Dejtonu krajem novembra 1995. Njegovi rezultati su poznati: operativnim angažovanjem vojnih snaga NATO pakta okončan je rat. Srbi su morali da povuku teško naoružanje sa linije fronta, a po odredbama Dejtonskog sporazuma BiH je podijeljena na dva entiteta – Federaciju BiH i Republi-

ku Srpsku. BiH ima tri ustava, tri vojske, 13 skupština, 13 vlada, 150 ministarstava; izuzev dva mješovita, kantoni u Federaciji etničkog su karaktera. Dejtonska BiH bila je lišena vojske, policije, sudske vlasti, osnovnih organa za zaštitu ustavnog poretka. Organi BiH su Skupština BiH, čija je nadležnost ograničena osnovnim funkcijama entiteta, u kojima se u praksi sve više sužava prostor za opće interese BiH. Etnonacionalni faktor u državnim i entitetskim organima vlasti kočnica je državno-političke reintegracije BiH. Od Dejtona do danas permanentna je državno-politička kriza u BiH sa protivrječnostima unutrašnjeg porijekla i značaja i neodlučnosti organa međunarodne zajednice u smislu prevazilaženja kriznog stanja. Otpor u Republici Srpskoj prema konstitutivnosti sva tri naroda na cijeloj teritoriji BiH objektivno se podržavao kunktatorskim držanjem predstavništva međunarodne zajednice u BiH. Ipak, zaslužuje da se konstatuje činjenica da se u posljednje vrijeme iz vrha Međunarodne zajednice osjećaju nova strujanja i da dolaze do izražaja izvjesne pozitivne promjene u BiH. Osnovani su Državna granična služba BiH, Državni sud BiH, Državno tužilaštvo BiH; Visoki predstavnik međunarodne zajednice donio je značajnu odluku o provođenju odluke Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti sva tri naroda na cijeloj teritoriji BiH.

Stvari u BiH razvijale bi se svakako brže i potpunije kada bi unutrašnje snage djelovale aktivnije u smislu pozitivnih kretanja i tendencija. Međutim, političke stranke, prvenstveno nacionalne, pogađanjem i nagodbama pretpostavljaju svoje uske stranačke interese općebosanskim, državnim. Kontroverznim igrama koje vode unutrašnji kao i međunarodni faktori umanjuju se državno-pravne i općedruštvene pretpostavke reintegracije države BiH. Smanjivanjem moći nacionalnih oligarhija i naciokratija ojačava se proces da svaki konstituent u svakom entitetu ostvaruje vlast, demokratska prava i slobode.

Budućnost BiH nije u etnonacionalnom društvu i državi, već u civilnom društvu i građanskoj državi. Budućnost BiH nije u državi sa tronacionalnom vlasti, već u građanskoj demokratiji. Nezavisna država BiH ostvaruje se u procesu formiranja civilnog društva. To su dvije strane istog dijalektičkog procesa. Egzistencijalna perspektiva BiH je u evropskoj integraciji, u statusu člana EU. Ali, u Evropsku uniju ne primaju se protektorati, već samostalne nezavisne države. Čini se da o tome ne razmišljaju na pravi način b-h politički faktori, kao ni odgovorni organi Međunarodne zajednice.

Protékla decenija potvrđuje da je lakše bilo biti primljen u UN, nego Povelju UN učiniti životnom realnošću BiH. Dok je od UN zavisio prijem BiH u njeno članstvo, prijem BiH u EU najviše zavisi od same BiH. Koliko nam decenija još treba za ostvarenje POVELJE UN i za prijem u EU? Mišljenja sam i uvjerenja da su te dvije pretpostavke neodvojive jedna od druge.

Summary

BOSNIA & HERCEGOVINA, MEMBER OF THE UN IN THE LIGHT OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY CHARTER AND DECISIONS, 1922-2002

The paper represents a synthetic review of the historical position of Bosnia&Hercegovina. The author's standpoint is, the Ottoman conquest of Bosnia (1463) that the statesmanship of the country was completely destroyed. As late as the ZAVNOBIH (Anti-Fascist Liberation Council of B&H) in November 1943, B&H after 480 years was given the status of the state-political subject, limited by the federal structure of the Yugoslav state.

The Berlin wall destruction and the Soviet Union stopped to exist, were also followed by the disappearance of the SFRY (Socialist Federative Republic of Yugoslavia). In B&H the national parties came to power, retained the state-political institutions of SRB&H (Socialist Republic). After the referendum B&H became an independent state, the Great Serbian aggression followed, the main power was that of the JNA (Yugoslav army). The independent state of B&H was recognized by some of the European states, while on 22 May 1992 the state of B&H became a member of the UN.

The author discusses critically the International Community behaviour towards the independence of B&H, which preferred Milošević's SRJ (Federative Republic of Yugoslavia) demands and standpoints and that of Tudjman's Republic of Croatia.

Due to the Washington Agreement the war between the B&H Army and HVO (Croatian Liberation Council) was stopped and the Bosniak-Croatian Federation came to existence, B&H was divided on the ethnic principle. The Dayton Peace Agreement, November 1995 and the NATO forces intervention, the war in B&H came to an end.

The rule of the ethnonational factor in the state and entities represents a brake for the state-political reintegration in B&H. From Dayton to the present time the state-political crises in B&H is still known. Though, from the top of the International Community certain positive signs have been noticed recently to the reintegration and democracy of the B&H society. In the political life of B&H the tendencies of the reformist democratic forces are getting stronger.

In author's view the future of B&H is in the EC, civil democracy which is the negation of the three fold natiocracy in the state.